



Anders Bergeskog
Januari 1998

Den svenska arbetsmarknadspolitiken 1997

Innehåll

Inledning	3
1. Arbetsmarknadsmyndigheternas organisation och verksamhet	4
2. Arbetsmarknadspolitikens uppgift och mål	6
Arbetsmarknadsverkets uppdrag	6
Övergripande mål för Arbetsmarknadsverket	7
Verksamhetsmål	7
3. Den offentliga arbetsförmedlingen	9
Organisation	9
Service till arbetssökande	9
Service till arbetsgivare	10
Villkor för arbetssökande	10
Villkor för arbetsgivare	11
4. Ersättning vid arbetslöshet	12
(Åtgärd där deltagarna ingår i arbetskraften är markerad med *)	
1. Arbetslöshetsförsäkring (arbetslöshetskassa)*	12
2. Kontant arbetsmarknadsstöd (KAS)*	13
5. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	14
1. Arbetsmarknadsutbildning (AMU)	14
2. Arbetslivsutveckling (ALU)	14
3. Arbetsplatsintroduktion (API)	15
4. Beredskapsarbete (resursarbete och annat beredskapsarbete)*	16
5. Bidrag till utbildning i företag	17
6. Datortek	17
7. Interpraktikstipendier	18
8. Kommuners ansvar för ungdomar (KUP)	18
9. Offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa (OTA)*	19
10. Rekryteringsstöd (vikariatsstöd, utbildningsstöd)*	20
11. Starta-eget bidrag*	21
12. Yrkesinriktad rehabilitering (AMI)	21
Andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder	
13. Ersättning med otraditionella medel	22
14. Flyttningsbidrag (respenning, starthjälp, medflyttandebidrag, pendlingsstöd)	22
15. Inlösen av egnahemsfastigheter och bostadsrätter	24

6. Särskilda åtgärder för arbetshandikappade	25
1. <i>Bidrag för arbetshjälpmedel, arbetsbiträde, näringshjälp och resekostnader</i>	25
2. <i>Ersättning med otraditionella medel</i>	26
3. <i>Lönebidrag*</i>	27
4. <i>Samhallgruppen*</i>	27
5. <i>Skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA)*</i>	28
7. Sammanfattning av de arbetsmarknadspolitiska målen	29
Arbetsmarknadspolitikens uppgift	29
Övergripande mål för Arbetsmarknadsverket	29
Verksamhetsmål	30
Åtgärdsspecifika mål	31
8. Viktigare förändringar den 1 januari 1998	33
Nya arbetsmarknadspolitiska åtgärder	33
Andra förändringar	35

Bilagor

Arbetsförmedlingens sökandekategorier
Antal öppet arbetslösa individer samt antalet individer i åtgärder 1997
Antal kvarstående sökande (övriga sökandekategorier)
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder, använda medel 1997 (prel)
Särskilda åtgärder för arbetshandikappade, använda medel 1997 (prel)

Inledning

Denna skrift avser att ge en överblick över den svenska arbetsmarknadspolitiken, dess organisation, verksamhet, mål och medel. Inledningsvis beskrivs arbetsmarknadsmyndigheternas organisation och verksamhet. Därefter sker en översikt av arbetsmarknadspolitikens uppgift och Arbetsmarknadsverkets uppdrag, övergripande mål och verksamhetsmål. I kapitel tre beskrivs Arbetsförmedlingens organisation samt den service och de villkor som gäller gentemot arbetssökande och arbetsgivare. De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna är medel för att uppfylla dessa mål. Framställningen i denna översikt följer i princip anslagen i budgetpropositionen, med hänvisning till utgiftsområde och anslag. Lagar och förordningar refereras till för den som vill söka ytterligare information (de aktuella lydelseerna återfinns kontinuerligt uppdaterade i RIXLEX via Internet, adress rixlex.riksdagen.se). Ytterligare information ges i Arbetsmarknadsstyrelsens (AMS) allmänna råd om tillämpningen av förordningarna samt i AMS föreskrifter om respektive åtgärd. Kapitel fyra behandlar ersättning vid arbetslöshet. Varje åtgärd beskrivs kortfattat i kapitel fem där de viktigaste villkoren för deltagande anges liksom vilken ersättning som utgår. Särskilda åtgärder för arbetshandikappade och skyddade arbeten i Samhall återges i kapitel sex. Avslutningsvis ges en sammanfattning av de olika arbetsmarknadspolitiska målen.

1. Arbetsmarknadsmyndigheternas organisation och verksamhet¹

Arbetsmarknadsverket (AMV) omfattar Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och en länsarbetsnämnd i varje län. I länsarbetsnämnderna ingår Arbetsförmedlingen, Arbetsmarknadsinstitutet (AMI) och Arbetslivstjänster. De arbetsmarknadspolitiska myndigheterna lyder under Arbetsmarknadsdepartementet och skall verkställa riksdagens beslut i arbetsmarknadspolitiska frågor.

Arbetsmarknadsmyndigheternas verksamhet innefattar platsförmedling, arbetsförberedande åtgärder i form av vägledning, utbildning och yrkesinriktad rehabilitering samt sysselsättningsskapande åtgärder.

AMS är central förvaltningsmyndighet för allmänna arbetsmarknadsfrågor och är chefsmyndighet för länsarbetsnämnderna. AMS skall särskilt leda, samordna och utveckla den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inom landet, sätta upp mål och riktlinjer för verksamheten vid länsarbetsnämnderna och följa upp och utvärdera resultatet av deras verksamhet. AMS skall också fördela de ekonomiska och andra resurser som står till förfogande.

Inom AMS finns, förutom styrelsen, en rådgivande nämnd, tre delegationer och en personalansvarsnämnd. AMS rådgivande nämnd består av representanter för parterna på arbetsmarknaden. Nämnden behandlar frågor om arbetsförmedlingens organisation, verksamhet och riktlinjer. Kulturarbetsdelegationen och delegationen för yrkesinriktad rehabilitering, YR-delegationen, är rådgivande och har till uppgift att följa och stödja utvecklingen av åtgärder som främjar anställning av kulturarbetare respektive handikappade. Arbetslöshetsförsäkringsdelegationen skall följa utvecklingen av det kontanta stödet till arbetslösa och besluta i principiella ärenden om arbetslöshetskassor och rätt till kontant arbetsmarknadsstöd (beslut om rätt till KAS gäller ej fr o m 1 januari 1998). Personalansvarsnämnden prövar frågor om disciplinansvar, uppsägningar av personliga skäl, åtalsanmälan och avstängning av personal inom AMV.

Länsarbetsnämnden är länsmyndighet för allmänna arbetsmarknadsfrågor och skall leda, samordna och utveckla den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i länet. Landshövdingen är ordförande i länsarbetsnämndens styrelse där även chefen för myndigheten, länsarbetsdirektören, ingår. Länsarbetsnämnderna består av olika befattningshavare såsom regionansvarig, kvalitetsansvarig, åtgärdsplanerare, ekonomibedömare, marknadsbedömare, platsförmedlingssamordnare, vägledningssamordnare, organisationsanalytiker och verksamhetsanalytiker. Länsarbetsnämnden har en delegation för yrkesinriktad rehabilitering och bör även ha en arbetsförmedlingsnämnd.

En arbetsförmedlingsnämnd utformar den arbetsmarknadspolitiska verksamheten lokalt i en kommun eller stadsdelsförvaltning. I nämnden ingår företrädare för länsarbetsnämnden, arbetsförmedlingen, kommunen, det lokala näringslivet och de lokala arbetstagarorganisationerna. Den 1 oktober 1996 införde regeringen nya regler för arbetsförmedlingsnämnderna, som innebär att en majoritet av ledamöterna utses på förslag av

¹Se förordning (1988:1139) med instruktion för Arbetsmarknadsverket samt förordning (1987:405) med instruktion om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

kommunen. Avsikten var att skapa ökat lokalt inflytande och ansvar samt större effektivitet, då arbetsmarknadspolitiken samverkar med lokal kompetens.

Arbetsmarknadsinstitut (AMI) är avsett för utredande, vägledande, rehabiliterande och förberedande verksamhet för personer som behöver yrkesinriktad rehabilitering och som annars inte skulle kunna få eller behålla ett arbete.

Arbetslivstjänster är en avgiftsfinansierad verksamhet inom AMV. Försäkringskassor, företag, myndigheter och organisationer kan köpa yrkesinriktade rehabiliteringstjänster och förebyggande insatser för personer som har en anställning.

Arbetsförmedlingens verksamhet beskrivs mer ingående i kapitel 3.

2. Arbetsmarknadspolitikens uppgift och mål

Arbetsmarknadsverkets uppdrag

De övergripande målen för arbetsmarknadspolitik och den ekonomiska politiken är desamma: hög tillväxt, full sysselsättning, låg inflation, regional balans, en långsiktigt hållbar utveckling och en rättvis fördelning av de ekonomiska resurserna.

I förordning (1988:1139) med instruktion för Arbetsmarknadsverket anges vilka uppgifter Arbetsmarknadsverket ålagts:

- Arbetsmarknadsmyndigheterna skall genom platsförmedling, vägledning, yrkesinriktad rehabilitering och aktiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder hävda arbetslinjen², verka för en effektiv arbetsmarknad och värna om de svaga gruppernas ställning på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsverket skall utforma sin verksamhet utifrån lokala förutsättningar och behov och därigenom bidra till att målen full sysselsättning samt utveckling och framsteg i samhället uppnås.

I förordning (1987:405) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten preciseras ytterligare vilka dessa uppgifter är och att Arbetsmarknadsverket har ett stabiliserings-, tillväxt-, fördelnings- och jämställdhetspolitiskt uppdrag, vilket även slås fast i regeringens budgetproposition:

- Den främsta uppgiften är platsförmedling. Arbetsmarknadsmyndigheterna skall se till att de arbetssökande snabbt får ett arbete som så nära som möjligt ansluter till deras önskemål och förutsättningar, samt att lediga platser blir tillsatta snabbt. Myndigheterna skall hämta in och sprida saklig information som har betydelse för de arbetssökande och arbetsgivarna.
- Om den arbetssökande riskerar långtidsarbetslöshet skall arbetsförmedlingen och den arbetssökande upprätta en individuell handlingsplan.
- Genom arbetsförberedande åtgärder skall arbetsmarknadsmyndigheterna underlätta för dem som vill arbeta att få ett lämpligt arbete.
- Arbetsmarknadsmyndigheterna skall genom sysselsättningsfrämjande åtgärder påverka efterfrågan på arbetskraft så att arbete kan erbjudas även dem för vilka platsförmedlande och arbetsförberedande åtgärder inte är tillräckliga.
- De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall fördelas med hänsyn till de skilda förutsättningarna och behoven i olika delar av landet.
- Arbetsmarknadsmyndigheterna skall verka för kvinnors och mäns lika rätt till arbete på lika villkor och motverka en könsuppdelad arbetsmarknad.

² Att arbetslinjen och kompetenslinjen skall hävdas innebär att en arbetslös person som inte direkt kan få arbete, i första hand skall erbjudas en utbildning eller annan lämplig åtgärd i syfte att personen skall få ett reguljärt arbete.

- Särskild uppmärksamhet skall ges åtgärder för att främja anställning av äldre och arbetshandikappade och för att underlätta för handikappade att behålla ett arbete.

Även i regeringens regleringsbrev till Arbetsmarknadsverket anges vilka uppgifter arbetsmarknadspolitiken har:

”Arbetsmarknadspolitikens uppgift är att främja tillväxt och sysselsättning genom att öka flexibiliteten på arbetsmarknaden, bryta de obalanser som kan finnas på olika delarbetsmarknader, motverka inflationsdrivande flaskhalsar, stärka arbetskraftens kompetens och förebygga segregation och permanent utslagning av personer från arbetslivet. Arbetsmarknadspolitiken skall också bidra till trygghet för arbetstagarna vid omställningssituationer.”

I regleringsbrevet anges även de övergripande målen och verksamhetsmålen.

Övergripade mål för Arbetsmarknadsverket

1. **Hålla vakanstiderna nere för lediga platser.** En väl fungerande platsförmedling motverkar inflationsdrivande flaskhalsar. AMV skall ställa krav på aktivt arbetssökande och medverka till att de arbetssökande rustas i konkurrensen om de lediga platserna. De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall stimulera till ökad rörlighet på arbetsmarknaden och bidrar till att bryta eventuella obalanser på olika delarbetsmarknader.
2. **Minska långtidsarbetslösheten.** Arbetslinjen och kompetenslinjen skall hävdas och långa perioder av arbetslöshet med passivt kontantstöd skall motverkas. Långtidsarbetslösa skall ytterligare prioriteras till åtgärder och tillflödet av nya långtidsarbetslösa förhindras.
3. **Motverka långa tider utan arbete.** Den sammanlagda inskrivningstiden ska göras så kort som möjlig genom aktivt arbetssökande och kompetenshöjande åtgärder som gör de arbetssökande anställbara. Detta skall underlättas av individuella handlingsplaner och arbetsmarknadspolitiska åtgärder som ger snabb återgång till den reguljära arbetsmarknaden, vilket skall effektivisera medelsanvändningen. Riskerna för konkurrenssnedvridningar och undanträngningseffekter skall alltid beaktas och kraftfullt motverkas.

Verksamhetsmål³

Här anges ett antal volymmål för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten:

³ De fem angivna verksamhetsmålen är de som anges i det ändrade regleringsbrevet, daterat 97 06 26. I regleringsbrevet från 96 12 17 anges ytterligare mål: I verksamhetsmål 2 anges även andelen långtidsarbetslösa av de arbetslösa. Med de definitioner som då var aktuella skulle antalet långtidsarbetslösa vara mindre än 75 000 personer i genomsnitt per månad, vilket motsvarade 26 procent av de arbetslösa enligt den reviderade finansplanen. Ett annat mål som uttrycks i det tidigare regleringsbrevet är att andelen övergångar från anställning med lönebidrag för arbetshandikappade till icke subventionerat arbete på den reguljära arbetsmarknaden skulle uppgå till minst tre procent under budgetåret 1997. Anvisningar av arbetshandikappade från de prioriterade grupperna (utvecklingsstörda, psykiskt sjuka och personer som har mer än ett handikapp) till Samhall angavs skulle uppgå till minst 40 procent av de som anvisades till Samhall totalt under året. Andelen övergångar från Samhall till arbete på den reguljära arbetsmarknaden angavs skulle uppgå till minst tre procent under samma tid. Ett ytterligare verksamhetsmål som angavs för den första delen av 1997, var att individuella handlingsplaner med skriftliga överenskommelser med varje sökande som riskerar att bli långtidsarbetslös skulle upprättas senast 1 juli 1997. De mål som upphört att gälla fr o m 97 07 01 skall följas upp av AMS i samband med återrapportering till regeringen.

1. En hög anvisningsgrad. Lämpliga sökande ska anvisas till minst 88 procent av platserna som anmälts till arbetsförmedlingen.
2. Antalet långtidsarbetslösa ska vara mindre än 100 000 (75 000)⁴ personer i genomsnitt per månad. Detta mål ska nås genom att utnyttja de lediga platserna och åtgärderna på ett mer effektivt sätt. Med långtidsarbetslöshet avses en oavbruten arbetslöshetstid om mer än sex månader för personer som är 25 år och äldre. För personer under 25 år är motsvarande tid 100 dagar.
3. Antalet långtidsinskrivna som inte haft reguljärt arbete under de senaste två åren skall vara högst 120 000 personer i genomsnitt per månad. Långtidsinskrivningen bryts av arbete samt åtgärderna skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare, lönebidrag, rekryteringsstöd och offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa. Antalet långtidsinskrivna ska minskas genom att utnyttja de lediga platserna och åtgärderna på ett mer effektivt sätt.
4. I genomsnitt 207 000 personer per månad skall ta del av arbetsmarknadspolitiska åtgärder och yrkesinriktad rehabilitering. Minst 26 000 personer av dessa ska vara arbetshandikappade. Vidare skall särskilda åtgärder för handikappade ge sysselsättning åt minst 50 000 personer i genomsnitt per månad. Den genomsnittliga bidragsnivån i lönebidrag som lämnas till andra arbetsgivare än allmännyttiga organisationer skall uppgå till högst 60 procent av den bidragsgrundande lönekostnaden.
5. Minst 4 000 ersättningsärenden vid arbetslöshetskassorna skall granskas för att effektivisera och förhindra missbruk av försäkringssystemet. En del av arbetslinjen är att reglerna för kontantstöden efterlevs.

⁴ Uppgifterna inom parentes anger tidigare angivna mål under 1997. Fr o m 97 07 räknas tidigare "Utan arbete" som "Arbetslösa", (innefattar sökande i platsförmedlingsservice, vägledningsservice samt de som väntar på beslutad åtgärd och inskrivna som inte är arbetslösa men är på väg in på eller ut från arbetsmarknaden) förutom "Arbetslösa, tillfällig timanställning", som numera räknas som "Arbete, tillfällig timanställning".

3. Den offentliga arbetsförmedlingen

Organisation⁵

Länsarbetsnämnderna fastställer själva den närmare organisationen av den verksamhet som uppdragits åt dem. De lokala arbetsförmedlingskontorens organisation beror i hög grad på kontorens storlek. I allmänhet finns det tre olika personalkategorier på ett arbetsförmedlingskontor: en arbetsförmedlingschef, handläggare (platsförmedlare och vägledare) och byråassistenter. De senare arbetar med löner och andra administrativa tjänster.

Ett större kontor kan vara uppdelat på flera olika branschkontor, kundtjänstkontor och själv- och direktservice. På kundtjänstfunktionen registreras och kartläggs de arbetssökande. Beroende på den sökandes förutsättningar att få ett arbete, får den arbetssökande efter registrering rådgöra med en platsförmedlare eller vägledare. Vägledarnas uppgift är att ge råd om det krävs en mer omfattande utbildningsinsats eller åtgärd, medan platsförmedlarnas uppgift, förutom direkt platsförmedling, är att handlägga kortare praktik och åtgärder som t ex rekryteringsstöd och beredskapsarbete. Vissa kontor har handläggare som specialiserat sig på kontakter med företag.

Via själv- och direktservicefunktionen kan de sökande på egen hand erhålla information om de tjänster den offentliga arbetsförmedlingen har att erbjuda. Här kan arbetssökande t ex söka efter lediga platser, få råd och hjälp med hur en ansökan skall skrivas, få tillgång till telefon, dator och skrivare för att söka arbete, och registrera sig själv som arbetssökande på Internet.

Service till arbetssökande⁶

På Arbetsförmedlingen kan den arbetssökande få tillgång till information om lediga platser genom ett antal olika media. De flesta av dessa informationskällor är tillgängliga för självservice. Nya lediga jobb annonseras ut på Arbetsförmedlingens anslagstavla. De lediga platserna annonseras även ut i Arbetsförmedlingens platstidningar. I "Platsjournalen" är de lediga platserna ordnade yrkesvis och därunder länsvis. "Nytt jobb" är branschspecifika rikstidningar inom vissa yrkesområden. Platserna publiceras enbart i endera tidningen.

Vakanser anmälda till Arbetsförmedlingen annonseras också ut i förmedlingens dataterminaler, de s k platsautomaterna, som uppdateras dagligen. Denna information finns även på Internet och kallas då "Platsbanken". Motsvarande förmedling av feriejobb heter "Feriebanken". Ytterligare en databank har tillkommit under 1997, nämligen "Sökandebanken", där arbetssökande själva kan lägga in information om sig själva för att arbetsgivare skall kunna söka själva efter lämplig personal. "Vikariebanken" är motsvarande förmedling av tillfälliga jobb.

Varje ny arbetssökande skall erbjudas tid för att redogöra för sina meriter. Vid kontakten med en handläggare kan den arbetssökande specificera sina önskemål om arbete, och en sökprofil läggas in i Arbetsförmedlingens informationssystem, Af 90. Detta möjliggör en automatiserad matchning där platsförslagen skickas hem till den sökande om det

⁵ Informationen baseras på material från Arbetsförmedlingen och intervjuer med personal på Arbetsförmedlingen.

⁶ Informationen baseras på AMS föreskrifter för länsarbetsnämnderna om arbetssökande hos arbetsförmedlingen samt material från Arbetsförmedlingen och intervjuer med personal på Arbetsförmedlingen.

anmäls lämpliga vakanser. Utöver de nämnda informationskällorna finns ett antal skrifter och broschyrer som ger de arbetssökande tips om hur de kan gå till väga för att söka jobb.

Arbetsförmedlingens vägledningsservice syftar i första hand till att förbättra enskilda personers förutsättningar att söka arbete där det finns en efterfrågan på arbetsmarknaden. Servicen omfattar bland annat yrkes- och utbildningsinformation. På jobbsökarkurser tränas arbetssökande i att söka jobb. Yrkesvalskurser, där yrkesvalsdiskussioner varvas med studiebesök och egna studier, anordnas för att hjälpa deltagarna att hitta ett yrkesområde som de vill satsa på.

I en individuell handlingsplan skall den arbetssökande göra upp med handläggaren om vilka aktiviteter som är aktuella för att den sökande så snabbt som möjligt skall komma i arbete och när den arbetssökande skall kontakta Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingens datasystem påminner handläggaren om det inte förekommit någon kontakt under de tre senaste månaderna.

Service till arbetsgivare⁷

Arbetsförmedlingens "Faktablad för arbetsgivare" informerar arbetsgivare om olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Arbetsgivare kan annonsera lediga platser i tidningarna "Platsjournalen" och "Nytt Jobb". Ordinarie platsnotiser är avgiftsfria medan företagen betalar om de önskar införa en egen annons. Båda annonsformerna publiceras även i Arbetsförmedlingens platsautomater och i "Platsbanken" på Internet. Arbetsgivaren har rätt att bestämma att en ledig plats skall ges begränsad publicering.

Arbetsgivare kan söka efter personal i "Sökandebanken" där arbetssökande själva registrerat sig och alltså inte behöver vara inskrivna som arbetssökande via Arbetsförmedlingen. Arbetsgivaren måste registrera sig för att få tillgång till databasen. Detsamma gäller "Vikariebanken" där arbetsgivare kan söka efter tillfällig personal. Denna är under uppbyggnad och kommer att vara uppbyggd av ett flertal pooler för olika yrkesgrupper. I Stockholm finns för närvarande två yrkeskategorier i Vikariebanken, lokalvårdare och lärare. Den arbetssökande måste aktualisera sin registrering en gång per dygn för att tillgängligheten.

En arbetsgivare kan få en egen kontaktperson på Arbetsförmedlingen. Då en arbetsgivare anmält en vakans utlovar Arbetsförmedlingen att inom tre dagar återkomma med förslag på personer som har de kvalifikationer arbetsgivaren önskar. Lyckas inte det åtar sig Arbetsförmedlingen att inom fem dagar göra upp en handlingsplan för hur vakansen skall bli tillsatt.

Villkor för arbetssökande⁸

Inskrivning är obligatorisk för personer som får arbetslöshetsersättning, kontant arbetsmarknadsstöd eller önskar delta i någon arbetsmarknadspolitisk åtgärd. För att få tillgång till Arbetsförmedlingens/AMI:s service i sin helhet krävs inskrivning. Om en arbetssökande inte besöker förmedlingen genom kallelse eller överenskommen tid, skall

⁷ Informationen baseras på material från Arbetsförmedlingen och intervjuer med personal på Arbetsförmedlingen.

⁸ Se AMS föreskrifter för länsarbetsnämnderna om ekonomiskt stöd vid arbetslöshet.

avanmälan göras och meddelande sändas till arbetslöshetskassa eller beslutande länsarbetsnämnd.

Då Arbetsförmedlingen anvisar sökande en ledig plats måste anvisningsförfarandet uppfylla vissa formella krav på grund av de ekonomiska konsekvenser ett avvisande av en plats får. Den sökande måste ha klart för sig att det rör sig om en faktisk anvisning och inte något allmänt förslag. Det är inte tillräckligt att uppmärksamma den sökande på en annons, lämna ut "Platsjournalen" eller låta den sökande läsa en platsnotis på en terminalsärm. Anvisningskort som arbetsgivaren skriver på skall i regel användas. För att kunna ta ställning till aktuell plats skall den sökande vid anvisning få uppgift om arbetsuppgifter, anställningens varaktighet, kommunikationer, arbetstider, lön och andra anställningsförmåner samt om kollektivavtal finns.

Om en arbetssökande avvisar Arbetsförmedlingens anvisning av lämpligt arbete, avvisat eller på annat sätt vållat att arbetsgivarens arbetserbjudande ej lett till anställning, avvisar arbetsmarknadspolitisk åtgärd som berättigar till utbildningsbidrag, lämnat förmedlingen eller på annat sätt hindrat förmedlaren att ge en fullständig platsanvisning, skall förmedlingen meddela arbetslöshetskassan eller beslutande länsarbetsnämnd för prövning av den sökandes ersättningsrätt. Detsamma gäller om förmedlingen har anledning att anta att den sökande inte vill eller kan ta något arbete eller om det inte på annat sätt blivit känt för arbetslöshetskassan/länsarbetsnämnden att den sökande frivilligt och utan giltig anledning lämnat tidigare anställning eller blivit uppsagd på grund av otillbörligt uppförande.

Villkor för arbetsgivare⁹

Arbetsgivare är enligt lag skyldiga att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen. Underlåtenhet kan medföra penningböter. Undantag gäller vid anställning som är avsedd att vara högst tio dagar (det behöver inte vara tio dagar i en följd), samt vid tillsättning av statlig tjänst och lärar- eller skolledartjänst där avlöningsförmånerna fastställs av regeringen eller gällande myndighet. Anmälningsskyldigheten gäller inte heller då arbetsgivaren avser att tillsätta den lediga platsen med arbetstagare som redan är anställd hos arbetsgivaren, medlem av arbetsgivarens familj, arbetstagare som skall ha företagsledande ställning, arbetstagare som enligt lag, annan författning eller kollektivavtal har företrädesrätt till anställningen, om anställningen förutsätter viss politisk, religiös eller annan ideell inställning, om tillsättningen tillsätts genom valförfarande eller om arbetstagaren skall arbeta i arbetsgivarens hushåll.

Arbetsgivaren är skyldig att lämna uppgifter om sin adress och telefonnummer, var arbetsplatsen ligger, arbetsuppgifter och kompetenskrav, avlöningsförmåner, arbetets varaktighet, arbetstider, tillträdesdag och ansökningstid. Kön, ålder och kunskaper i svenska språket får inte anges annat än i undantagsfall.

⁹ Se Lag (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen, Förordning (1976:267) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen samt AMS allmänna råd om tillämpningen av lagen och AMS föreskrifter för länsarbetsnämnderna om lediga platser hos arbetsförmedlingen.

4. Ersättning vid arbetslöshet

Ersättning vid arbetslöshet återfinns under utgiftsområde UO13, Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet. För budgetåret 1997 uppgick anslaget till 34,1 miljarder kronor med en tilläggsbudget på ytterligare 5,6 miljarder.

1. Arbetslöshetsförsäkring (arbetslöshetskassa)*

Lag (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring

Förordning (1988:1400) om arbetslöshetsförsäkring

Beskrivning: Kontant dag ersättning till arbetslösa medlemmar i arbetslöshetskassa.

Villkor: Ersättning lämnas tidigast den 1 juli det år den arbetslöse fyller 20 år, dock längst till och med månaden före den arbetslöse fyller 65 år. Den arbetssökande skall vara inskriven vid den offentliga arbetsförmedlingen och ha minst tolv månaders medlemskap i arbetslöshetskassa samt under de senaste tolv månaderna omedelbart före arbetslöshet utfört förvärvsarbete under minst 70 timmar per kalendermånad i minst sex månader, alternativt minst 450 timmar (minst 45 timmar varje månad), under sex sammanhängande kalendermånader. Är dessa villkor uppfyllda berättigar detta till en ny ersättningsperiod (karensvillkoret skall på nytt uppfyllas). Rätten till ersättning ges till sökande som är beredda att arbeta minst tre timmar per dag och i genomsnitt minst 17 timmar per vecka. Ersättningen kan dras in i 60 ersättningsdagar om den arbetslöse inte accepterar ett erbjudande om lämpligt jobb. Om den arbetssökande upprepade gånger tackat nej till ett arbete, är denne inte berättigad till ersättning förrän efter 80 dagars arbete. Arbetet anses lämpligt om, med hänsyn till tillgången på arbetstillfällen, hänsyn tagits till yrkesvana, förutsättningar och andra personliga förhållanden samt om anställningsförmånerna och arbetsförhållanden kan anses vara godtagbara. Motsvarande gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder som berättigar till utbildningsbidrag samt utbildningar där särskilt utbildningsbidrag lämnas. Om den arbetssökande inte är anmäld som arbetssökande även under en avstängningsperiod, kan ersättningen dras in i upp till 168 respektive 112 kalenderdagar. Permitterade utan lön har ej rätt till arbetslöshetskassa. Under 1997 kan ansökan om tillfällig avgångsersättning för långtidsarbetslösa över 60 år göras. Villkoret är att den sökande är helt arbetslös och under minst tolv månader under perioden den 1 januari 1996 – den 15 april 1997 erhållit arbetslöshetsersättning eller deltagit i någon arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Ersättningstid: Fem dagars karensvillkor i början av ersättningsperioden. Då en arbetstagare själv sagt upp sig från ett arbete gäller avstängning i 45 ersättningsdagar. Ersättning lämnas i högst 300 dagar upp till 55 år, 450 dagar från 55 år. (Från och med den 1 januari 1998 är denna åldersgräns höjd till 57 år.) Tillfällig avgångsersättning lämnas så länge heltidsarbetslösheten består.

Ersättning: 80 procent av tidigare arbetsinkomst, dock lägst 230 kronor och högst 564 kronor per dag (höjs till 240 kronor per dag respektive 580 kronor per dag fr o m den 1 januari 1998).

Från och med den 1 januari 1998 är kallas ersättningen inkomstbortfallsförsäkring som en del i den nya arbetslöshetsförsäkringen.

2. Kontant arbetsmarknadsstöd (KAS)*

Lag (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Förordning (1994:933) om kontant arbetsmarknadsstöd

Beskrivning: Kontant dag ersättning till arbetslösa som inte är berättigade till ersättning från arbetslöshetskassa.

Villkor: Ersättning lämnas tidigast den 1 juli det år den arbetslöse fyller 20 år, dock längst till och med månaden före den arbetslöse fyller 65 år. Den arbetssökande skall vara inskriven på arbetsförmedlingen och de senaste tolv månaderna omedelbart före arbetslöshet ha utfört förvärvsarbete under minst 70 timmar per kalendermånad i minst sex månader, alternativt minst 450 timmar (minst 45 timmar varje månad), under sex sammanhängande kalendermånader. Är dessa villkor uppfyllda berättigar detta till en ny ersättningsperiod (karensvillkoret skall på nytt uppfyllas). För ersättning krävs arbetslöshet minst sex timmar per vecka och full ersättning utgår vid 36 timmars arbetslöshet per vecka. För förstagångssökande ger endast reguljärt arbete ersättning. Vid återkommande ersättningsperioder räknas även arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt två månader av totalförsvarspplikt och föräldrapenning. Ersättningen kan dras in i 60 ersättningsdagar om den arbetslöse inte accepterar ett erbjudande om lämpligt jobb. Om den arbetssökande upprepade gånger tackat nej till ett arbete, är denne inte berättigad till ersättning förrän efter 80 dagars arbete. Arbetet anses lämpligt om, med hänsyn till tillgången på arbetstillfällen, hänsyn tagits till yrkesvana, förutsättningar och andra personliga förhållanden samt om anställningsförmånerna och arbetsförhållanden kan anses vara godtagbara. Motsvarande gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder som berättigar till utbildningsbidrag samt utbildningar där särskilt utbildningsbidrag lämnas. Om den arbetssökande inte är anmäld som arbetssökande även under en avstängningsperiod, kan ersättningen dras in i upp till 168 respektive 112 kalenderdagar. Heltidsstuderande (över grundskolenivå) som haft rätt till statligt studiestöd under minst ett läsår, är berättigade till ersättning efter att ha varit anmälda som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen under 90 kalenderdagar eller arbetat minst 25 timmar per vecka under 90 kalenderdagar. Villkoret skall vara uppfyllt inom 10 månader efter avslutad utbildning. Permitterade utan lön har ej rätt till KAS. Den som söker deltidsarbete eller är arbetslös under del av vecka har rätt till arbetsmarknadsstöd enligt en av regeringen fastställd omräkningstabell. Under 1997 kan ansökan om tillfällig avgångsersättning för långtidsarbetslösa över 60 år göras. Villkoret är att den sökande är helt arbetslös och under minst tolv månader under perioden den 1 januari 1996 – den 15 april 1997 erhållit arbetslöshetsersättning eller deltagit i någon arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Ersättningstid: Fem dagars karensvillkor i början av ersättningsperioden. Då en arbetstagare själv sagt upp sig från ett arbete gäller avstängning i 45 ersättningsdagar. Ersättning lämnas i högst 150 dagar upp till 55 år och 300 dagar från 55 år. (Från och med den 1 januari 1998 är denna åldersgräns höjd till 57 år.) Ersättningen är 450 dagar från 60 år. Tillfällig avgångsersättning lämnas så länge heltidsarbetslösheten består.

Ersättning: 230 kronor per dag (höjs till 240 kronor per dag fr o m den 1 januari 1998).

Från och med den 1 januari 1998 är kallas ersättningen grundförsäkring som en del i den nya arbetslöshetsförsäkringen.

5. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Anslagen i statsbudgeten för arbetsmarknadspolitiska åtgärder finns under utgiftsområde UO14, Arbetsmarknad och arbetsliv, anslag A2. Åtgärderna Resursarbete samt Offentliga tillfälliga arbeten (OTA) återfinns dock under UO13, Bidrag till arbetslöshetsersättning. Anslaget under budgetåret 1997 uppgick till 25,6 miljarder kronor.

1. Arbetsmarknadsutbildning (AMU)

Förordning (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning

Beskrivning: Yrkesinriktad utbildning riktad till de som är eller riskerar att bli arbetslösa. Särskilt upphandlade utbildningar eller platser i det reguljära utbildningsväsendet. Som arbetsmarknadsutbildning räknas även nödvändig förberedande utbildning för yrkesutbildning, svenska för invandrare (utöver obligatorisk kurs för nya invandrare) som förberedelse för annan åtgärd eller arbete, praktik för högutbildade invandrare som inte tidigare varit anställda inom sitt yrkesområde i Sverige, högskoleutbildning eller motsvarande som omfattar högst 40 studieveckor och inte är en del av en längre eftergymnasial utbildning. Även utbildning som bidrar till att arbetslösa invandrare erhåller värdefull kompetens vid återinvandring samt utbildning för att starta egen näringsverksamhet, kan ingå som arbetsmarknadsutbildning. Arbetsmarknadsutbildning infördes ursprungligen 1916.

Villkor: Åtgärden avser sökande genom den offentliga arbetsförmedlingen som är eller riskerar att bli arbetslösa. Utbildning kan beviljas personer från och med den 1 juli det år de fyller 20 år. Utbildningen skall antas kunna leda till ett reguljärt arbete. Flyktingar som fått uppehållstillstånd under de tre senaste åren samt intagna på kriminalvårdsanstalt som beviljats frigång, kan, trots att de inte är arbetslösa eller riskerar att bli det, beviljas arbetsmarknadsutbildning. Ungdomar med funktionshinder kan beviljas utbildning trots att de inte fyllt 20 år. Dessa kan även beviljas utbildning på högskolenivå om de inte kan erbjudas lämpligt arbete. Arbetsmarknadsutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet på grundskole- och gymnasienivå får beviljas till arbetslösa utomnordiska medborgare som under minst två år varit anmälda som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen samt arbetslösa arbetshandikappade som saknar grundläggande utbildning.

Ersättningstid: Den tid utbildningen pågår.

Ersättning: Utbildningsbidrag motsvarande ersättning från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd, dock lägst 230 kronor per dag, förutsatt att villkoren för ersättning vid arbetslöshet är uppfyllda eller att den sökande blivit utförsäkrad. (Från och med den 1 januari 1998 är lägsta ersättning 240 kronor per dag.) I annat fall utgår en ersättning med 103 kronor per dag

2. Arbetslivsutveckling (ALU)

Lag (1996:869) om arbetslivsutveckling

Förordning (1992:1333) om arbetslivsutveckling

Mål: Att ge den arbetslöse möjlighet till aktiviteter och utveckling samt stärka och bibehålla kontakten med arbetslivet samt att förhindra utförsäkring.

Beskrivning: Arbetslösa aktiveras inom folkrörelserna, föreningslivet och organisationer eller utför samhällsuppgifter som annars inte skulle bli utförda. Åtgärden infördes januari 1993

Villkor: Riktat sig arbetslösa från den 1 juli det år de fyller 20 år. Villkor för deltagande är ersättning från arbetslöshetskassa eller KAS samt att individen inte kunnat erbjudas reguljärt arbete, annan utbildning eller annan lämplig arbetsmarknads politisk åtgärd. Deltagande får ej ersätta annan arbetskraft på en arbetsplats eller användas för att utföra ordinarie uppgifter. Åtgärden får inte användas så att den leder till snedvridning av konkurrens eller undanträngning av ordinarie arbeten. Erforderlig tid ska avsättas för att söka arbete under tiden verksamheten pågår. Inriktning och uppgifter ska godkännas av arbetsförmedlingen. Anordnaren ska vara en juridisk person.

Omfattningstid: Högst sex månader (kan förlängas högst sex månader på annan arbetsplats).

Ersättning: Deltagare erhåller arbetslöshetskassa eller KAS och omfattas av samma försäkringar som vid AMU (t ex arbetsskadeförsäkring och grupplivförsäkring). Anordnaren betalar ingen lön till deltagaren men anses som arbetsgivare med det ansvar det innebär. Anordnaren kan få ersättning för merkostnad.

3. Arbetsplatsintroduktion (API)

Lag (1995:705) om arbetsplatsintroduktion

Förordning (1995:711) om arbetsplatsintroduktion

Beskrivning: Praktik för arbetslösa inom både offentlig och privat sektor. Även ideella organisationer får anordna praktik. (Ersatte akademikerpraktik, invandrarpraktik och ungdomsintroduktion fr o m 1 juli 1995).

Villkor: Gäller arbetslösa som är anmälda som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen från och med den 1 juli det år den arbetslöse fyller 20 år. Handikappade ungdomar som är arbetslösa samt arbetslösa som uppbär arbetslöshetsersättning kan ges API även om åldersvillkoret inte är uppfyllt. För invandrare får praktiken kombineras med svenskundervisning (dock inte svenskundervisning för invandrare). Det råder inget anställningsförhållande mellan arbetsgivaren och praktikanten.

Ersättningstid: Högst sex månader. För arbetshandikappade personer och utomnordiska medborgare kan denna tid förlängas med högst sex månader, för unga handikappade kan ytterligare tid beviljas.

Ersättning: Utbildningsbidrag motsvarande ersättning från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd, dock lägst 230 kronor (höjs till 240 kronor den 1 januari 1998) förutsatt att villkoren för ersättning vid arbetslöshet är uppfyllda eller att den sökande blivit utförsäkrad. I annat fall utgår en ersättning med 103 kronor per dag. Arbetsgivaren betalar ett finansieringsbidrag till staten om 2000 kronor per månad. (Vid anställning av arbetslösa över 60 år, invandrare, arbetshandikappade samt de som deltar i praktikperioder i vägledningssyfte under högst fyra veckor, betalar arbetsgivaren inget finansieringsbidrag.)

Nya regler för finansieringsbidraget gäller från den 1 januari 1998.

4. Beredskapsarbete* (resursarbete och annat beredskapsarbete)

Förordning (1987:411) om beredskapsarbete

Beskrivning: Bidrag till arbetsgivare som avser tillfällig sysselsättning av arbetslösa. Åtgärden anordnas dels som resursarbete (infördes juli 1997), då arbetstagaren under 90 procent av heltid deltar i kompetenshöjande arbete hos arbetsgivare och under resterande del av heltid deltar i kompetensutveckling och aktivt arbetssökande, dels som annat beredskapsarbete (infördes 1933).

Gemensamma villkor: Länsarbetsnämnden anvisar arbetssökande. Arbetstagare som avvisar ett erbjudande om lämpligt arbete eller annan lämplig åtgärd, kan avstängas från beredskapsarbetet.

Resursarbete

Villkor: Stat, kommun, landsting, kyrkliga kommuner och allmänna försäkringskassor får ta emot arbetslösa i resursarbete om dessa varit inskrivna vid den offentliga arbetsförmedlingen under minst sex månader och får ersättning från arbetslöshetskassa eller KAS. Arbetsgivaren skall erbjuda deltagarna de lämpliga vikariat som kan uppkomma.

Ersättningstid: Högst sex månader (kan förlängas till högst nio månader).

Ersättning: Arbetsgivaren betalar lön och lämnar anställningsförmåner enligt kollektivavtal om resursarbete. Lönen får högst uppgå till 90 procent av den dagpenninggrundande inkomsten enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring, per dag högst 620 kronor (höjs till 638 kronor per dag fr o m den 1 januari 1998). Bidraget till arbetsgivaren motsvarar det belopp deltagaren skulle ha fått från arbetslöshetskassa eller KAS samt sociala avgifter och löneavgifter.

Resursarbete kommer under 1998 att ingå i en ny åtgärd kallad "individuellt anställningsstöd".

Annat beredskapsarbete

Villkor: Även privata arbetsgivare kan komma ifråga. Endast sådana angelägna arbetsuppgifter som ökar antalet anställda utöver vad som ryms inom arbetsgivarens ordinarie budget får vara annat beredskapsarbete. Byggnads- och anläggningsarbeten får anordnas som annat beredskapsarbete endast om länsstyrelsen godkännt arbetet från regionalpolitiska och andra samhälleliga synpunkter. Anordnas ett sådant arbete för en affärsmässig rörelse, får detta inte snedvrider konkurrensen med andra likartade företag inom regionen. Åtgärden gäller arbetslösa som fyllt 25 men inte 65 år som söker arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen och inte på annat sätt kan erbjudas ett lämpligt arbete eller annan åtgärd.

Ersättningstid: Sex månader (kan förlängas till högst tolv månader).

Ersättning: Lön och andra anställningsförmåner enligt kollektivavtal eller motsvarande inom branschen. Bidraget till arbetsgivaren lämnas med högst 50 procent av lönekostnaden per månad, dock med högst 7 000 kronor per månad. Bidragsgrundande lönekostnad gäller normal veckoarbetstid och utgörs av kontant bruttolön inklusive sjuklön, semesterersättning och sociala avgifter. Är arbetsuppgifterna av tjänstekaraktär lämnas bidrag med högst 350 kronor per dag eller högst 50 procent av lönekostnaden. Om anställningen medför investeringar för arbetsgivaren, kan bidrag lämnas med högst 2500 kronor per dag i kommuner som ingår i stödområde och med högst 1500 kronor i övriga landet.

5. Bidrag till utbildning i företag

Förordning (1984:518) om bidrag till utbildning i företag

Beskrivning: Bidrag till arbetsgivare för utbildning av personal vid nyrekrytering, kompetensutveckling samt istället för permittering eller uppsägning. Detta kan även innefatta delägare i litet eller medelstort företag som är personligt verksam i företaget utan att vara anställd. Utbildningen kan anordnas av arbetsgivaren eller av extern anordnare. Utbildningen skall vara yrkesinriktad och skild från den ordinarie produktionen. Utbildningen kan bedrivas på hel- eller deltid. Inom kommuner, landsting, statliga myndigheter och affärsdrivande verk kan bidraget användas för större satsningar på personalutbildning ("50 000-kronan"). Bidrag till utbildning i företag infördes ursprungligen 1958.

Villkor: Nyanställningar i samband med att bidrag lämnas anvisas av den offentliga arbetsförmedlingen. Lön och anställningsvillkor för deltagare i utbildningen ska vara avtalsenliga och får inte försämrats under utbildningstiden. Vid prioritering mellan flera ansökningar om bidrag skall det arbetsmarknadspolitiska värdet av eventuella motprestationer beaktas. Anställda med kort utbildning och utbildning som syftar till en jämnare könsfördelning ska ges företräde. För utbildningsprojekt inom kommuner, landsting, statliga myndigheter och affärsdrivande verk utgår bidrag under förutsättning att planerad neddragning av personal undviks eller förskjuts i tiden.

Ersättningstid: Bidrag lämnas under högst 920 timmar för varje deltagare under en tid av två år.

Ersättning: Bidragsbeloppet är högst 60 kronor per utbildningstimme och deltagare. Bidrags lämnas till kostnader för lön, uppdragsersättningar och merkostnader för utbildningen. För kommuner, landsting, statliga myndigheter och affärsdrivande verk lämnas ett bidrag med högst 50 000 kronor.

6. Datortek

Förordning (1995:713) om datortek

Mål: Att stärka de arbetslösas ställning på arbetsmarknaden dels genom att de lär sig använda informationsteknik och tränas i olika dataprogram, dels genom att de deltar i arbetsmarknadsinriktade projekt som syftar till att öka deras möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.

Beskrivning: Utbildning av arbetslösa som innebär att lära sig använda informationsteknik och olika dataprogram på halvtid och den resterande tiden ägnas åt arbetsmarknadsinriktade projekt. De arbetslösa står till arbetsmarknadens förfogande under utbildningstiden. Åtgärden infördes juli 1995.

Villkor: Gäller arbetslösa från och med den 1 juli det år den arbetslöse fyller 20 år.

Ersättningstid: Högst tre månader.

Ersättning: Utbildningsbidrag motsvarande ersättning från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd, dock lägst 230 kronor per dag (höjs till 240 kronor per dag fr o m den 1 januari 1998) förutsatt att villkoren för ersättning vid arbetslöshet är uppfyllda eller att den sökande blivit utförsäkrad. I annat fall utgår en ersättning med 103 kronor per dag.

Övrigt: Arbetsmarknadsverket svarar för investeringar i utrustning. Kommunerna står som huvudmän för datorteken och svarar för drift och lokalkostnader. Länsarbetsnämnderna finansierar lönekostnad för verksamhetsansvarig och svarar också för service och underhåll av utrustning.

7. Interpraktikstipendier

Förordning (1997:581) om interpraktikstipendier

Beskrivning: Resestipendium till arbetslösa ungdomar som ska praktisera på ett företag inom Europa (förutom Sverige). Interpraktikstipendier ersatte Europastipendier den 1 oktober 1997.

Villkor: Stipendier söks hos Delegationen för genomförande av vissa EU-program inom utbildning och kompetensutveckling efter rekommendation av länsarbetsnämnden. Stipendier kan beviljas långtidsarbetslösa ungdomar från och med den 1 juli det år de fyller 20 år till och med den 30 juni det år de fyller 30 år. Stipendier får inte lämnas för praktik i ett enskilt hem.

Ersättningstid: Under högst sex månader.

Ersättning: Stipendier lämnas som skäligen ersättning för resekostnad, uppehälle och försäkring, dock högst 11 000 kronor per person i genomsnitt per kalendermånad.

Nya regler för deltagande införs den 1 januari 1998

8. Kommuners ansvar för ungdomar

Lag (1995:706) om kommuners ansvar för ungdomar

Förordning (1995:712) om kommuners ansvar för ungdomar

Mål: Verksamheten skall särskilt motverka långtidsarbetslöshet bland ungdomar. Avtalen skall innehålla individinriktade program som syftar till utbildning eller till att ungdomars inträde på den reguljära arbetsmarknaden förbereds eller underlättas.

Beskrivning: Länsarbetsnämnden skall initiera avtal med kommunerna om ansvar för ungdomar som innebär att kommunen får bidrag för att anordna praktik eller annan

verksamhet på heltid för arbetslösa ungdomar som inte går gymnasieutbildning eller liknande utbildning till och med den 30 juni det år de fyller 20 år. Både privata och offentliga arbetsgivare kan komma ifråga. Åtgärden infördes oktober 1995.

Villkor: Åtgärden skall erbjudas ungdomar som är aktivt arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen men inte kan erbjudas ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden senast inom 100 dagar efter inskrivning på arbetsförmedlingen. Deltagarna skall inte anses som arbetstagare. De skall dock anses som arbetstagare utifrån arbetsmiljölagen. I kommunens avtal ska framgå hur ungdomarna skall hålla kontakten med arbetsförmedlingen under verksamhetens gång.

Ersättningstid: Längst till och med den 30 juni det år ungdomarna fyller 20 år.

Ersättning: Kommunen beslutar om vilken ersättning som ska lämnas till ungdomarna. Bidraget till kommunerna anges i avtalet med länsarbetsnämnden.

En ny åtgärd för ungdomar från 20 till 24 år kallad "utvecklingsgaranti" införs från den 1 januari 1998 enligt lag om kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år.

9. Offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa* (OTA)

Lag (1996:870) om offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa

Förordning (1996:987) om offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa

Mål: Att stärka kompetensen hos de äldre arbetslösa genom en aktiv kontakt med arbetslivet i syfte att öka möjligheterna att få ett arbete. Åtgärden avser även att höja kvaliteten i anordnarens verksamhet, genom att ta tillvara den erfarenhet och kompetens som äldre arbetslösa har.

Beskrivning: Äldre långtidsarbetslösa personer ges möjlighet att utföra vissa arbetsuppgifter inom kommun, landsting, stat och försäkringskassa. Åtgärden infördes november 1996.

Villkor: Den arbetslöse skall ha fyllt 55 år och varit anmäld som arbetssökande under minst 24 månader hos den offentliga arbetsförmedlingen och får arbetslöshetsersättning från arbetslöshetskassa eller KAS. Länsarbetsnämnden anvisar arbetslösa. Arbetsuppgifterna får inte tränga undan ordinarie verksamhet.

Ersättningstid: Åtgärden är tidsbegränsad från den 1 januari 1997 till den 31 december 1998. Länsarbetsnämndens anvisningsbeslut omprövas minst en gång per år.

Ersättning: Utbildningsbidrag motsvarande ersättning från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd, dock lägst 230 kronor förutsatt att villkoren för ersättning vid arbetslöshet är uppfyllda eller att den sökande blivit utförsäkrad. I annat fall utgår en ersättning med 103 kronor per dag. Deltagare i OTA har dessutom rätt till ett tilläggsbelopp om 45 kronor per ersättningsberättigad dag vid heltidsarbete.

10. Rekryteringsstöd* (rekryteringsstöd, vikariatsstöd och utbildningsstöd)

Förordning (1986:414) om rekryteringsstöd

Beskrivning: Här återfinns tre bidrag till arbetsgivare. Rekryteringsstöd är bidrag för anställning av arbetslösa och infördes som permanent åtgärd 1984. Vikariatsstöd är stöd för anställning av vikarie då anställd deltar i utbildning eller är ledig för att starta eget. Utbildningsstöd innebär bidrag till arbetsgivare som själv bekostar utbildning för arbetstagare och som anställer ersättare för den som deltar i utbildning. "Utbildningsvikariat" är en sammanfattande benämning av vikariatsstöd och utbildningsstöd och infördes som åtgärd juli 1997.

Rekryteringsstöd

Villkor: Den som anställs skall ha varit anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen under minst 12 månader och dennes sysselsättningssituation kan inte lösas på annat sätt. Det första villkoret gäller dock inte personer med arbetshandikapp och under perioden den 1 april–den 31 december, inte heller ungdomer under 25 år som fullbordat yrkesutbildning inom gymnasieskolan och som anställs för färdigutbildning inom ett yrke. Sökande anvisas av den offentliga arbetsförmedlingen, dock tidigast från och med den 1 juli det år den som anställs fyller 20 år. Även personer som ännu inte fyllt 20 år kan anställas om de genomgått treårig gymnasieskola. Bidraget lämnas inom ramen för tillgängliga medel. Stödet får ej lämnas till statliga arbetsgivare eller för anställningar inom syntetfiber-, bil-, stål- och varvsindustrin samt fiskeri-, transport- och jordbrukssektorn. Anställningsformen kan vara såväl tillsvidareanställning som provanställning eller andra tidsbegränsade anställningar, dock ej rena säsongsanställningar. Då en arbetsgivare sagt upp personal på grund av arbetsbrist, gäller en karenstid på nio månader för att få bidraget. Arbetsgivaren skall under bidragstiden ge arbetstagaren utbildning i form av praktik eller teori.

Ersättningstid: Högst sex månader.

Ersättning: Lön och andra anställningsförmåner skall utgå enligt kollektivavtal eller motsvarande i branschen. Arbetsgivaren ersätts med högst 350 kronor per dag, dock högst 50 procent av lönekostnaden. Bidragsgrundande lönekostnad är kontant bruttolön inklusive sjuklön och semesterersättning samt lagstadgade sociala avgifter för normal veckoarbetstid.

Vikariatsstöd

Villkor: Länsarbetsnämnden anvisar vikarier.

Ersättningstid: Högst sex månader.

Ersättning: Högst 350 kronor per dag, dock högst 50 procent av lönekostnaden. För anställningarna skall lön och förmåner enligt kollektivavtal eller motsvarande inom branschen gälla.

Utbildningsstöd

Mål: Att den anställde skall kunna tillgodogöra sig ny teknik, förbättra användningen av befintlig teknik eller utföra nya arbetsuppgifter.

Villkor: Utbildningen skall vara godkänd av länsarbetsnämnden.

Ersättningstid: Högst sex månader.

Ersättning: Högst 40 kronor per arbetstimme, dock högst 20 000 kronor per vikarie. För anställningarna skall lön och förmåner enligt kollektivavtal eller motsvarande inom branschen gälla.

Rekryteringsstöd och vikariatsstöd kommer under 1998 att ingå i en ny åtgärd kallad "individuellt anställningsstöd".

11. Starta-eget bidrag*

Förordning (1984:523) om bidrag till arbetslösa m fl som startar egen näringsverksamhet

Beskrivning: Bidrag till arbetslösa som startar egen näringsverksamhet. Åtgärden infördes juli 1984.

Villkor: Bidraget lämnas till den som är arbetslös eller riskerar att bli arbetslös och som söker arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen och inte kan få lämpligt arbete. Bidraget lämnas även till den som är bosatt i ett stödområde. Den sökande måste bedömas ha goda förutsättningar att bedriva verksamheten och verksamheten bedömas få en tillfredsställande lönsamhet och ge bidragstagaren en varaktig sysselsättning. Bidraget lämnas från och med den 1 juli det år bidragstagaren fyller 20 år.

Ersättningstid: Högst sex månader. Förlängning under sex månader kan beviljas om näringsverksamheten bedrivs i glesbygd eller om bidraget avser kvinnor som varit arbetslösa och anmällda som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen under minst sex månader.

Ersättning: Motsvarande ersättning från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd, dock lägst 230 kronor per dag (höjs till 240 kronor per dag fr o m 1 januari 1998) förutsatt att villkoren för ersättning vid arbetslöshet är uppfyllda eller att den sökande blivit utförsäkrad. I annat fall utgår en ersättning med 103 kronor per dag.

Nya villkor för arbetslösa invandrare gäller fr o m 1 januari 1998.

12. Yrkesinriktad rehabilitering (AMI)

Förordning (1987:405) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Mål: Att arbetslösa som behöver yrkesinriktad rehabilitering ska kunna finna, få och behålla ett arbete, i första hand på den reguljära arbetsmarknaden.

Beskrivning: Bidrag till arbetslösa för deltagande i utredande, vägledande, rehabiliterande och förberedande verksamhet vid arbetsmarknadsinstitut (AMI) då andra förmedlings- och vägledningsinsatser visat sig vara mindre lämpliga eller bedömts vara otillräckliga. Åtgärden infördes ursprungligen januari 1980.

Villkor: Arbetslösa och personer som riskerar att bli arbetslösa och som söker arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen. Gäller från och med den 1 juli det år den arbetslöse fyller 20 år.

Ersättningstid: Den första beslutsperioden skall omfatta högst åtta veckor. Beslutet kan förlängas genom prövning av länsarbetsnämnden.

Ersättning: Utbildningsbidrag motsvarande ersättning från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd, dock lägst 230 kronor per dag (höjs till 240 kronor per dag fr o m 1 januari 1998) förutsatt att villkoren för ersättning vid arbetslöshet är uppfyllda eller att den sökande blivit utförsäkrad. I annat fall utgår en ersättning med 103 kronor per dag.

Andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder

13. Ersättning med otraditionella medel

Regleringsbrev för budgetåret 1997 avseende Arbetsmarknadsverket

Regleringsbrevet anger att AMS under budgetåret 1997 får bekosta otraditionella insatser som motiveras av arbetsmarknadsskäl och som inte ryms inom ordinarie regelverk eller berättigar till andra statliga stöd. Speciellt invandrades och ungdomars behov skall uppmärksammas samt arbetslösa kvinnor som berörs av strukturförändringar inom offentlig sektor.

Tillämpningen av detta innebär att medlen i första hand skapa förutsättningar för olika samverkansprojekt, men kan också användas för:

- deltagare i arbetsmarknadsutbildning kan få bidrag till ersättning utöver dagpenning för "absolut nödvändiga kostnader"
- dagliga resor kan ersättas med det belopp som överstiger 500 kronor per månad
- logi- och resekostnader kan även utgöra en del vid upphandlingen av arbetsmarknadsutbildning.

Ersättning med otraditionella medel infördes första gången 1993.

14. Flyttningsbidrag (respenning, starthjälp, medflyttandebidrag och pendlingsstöd)

Förordning (1994:7) om flyttningsbidrag

Beskrivning: Åtgärden är uppdelad på fyra olika bidrag till arbetstagare. Respenning ger rätt till ersättning för resa, uppehälle och bohagstransport för den som söker anställning eller skall delta i arbetsmarknadsutbildning på annan ort. Starthjälp innebär ersättning till den som flyttar från hemorten för att arbeta på annan ort. Medflyttandebidrag ges till arbetsgivare som anställer en medflyttande familjemedlem. Pendlingsstöd är bidrag till den som tar ett arbete som medför långa pendlingsresor.

Gemensamma villkor: Dessa bidrag får beviljas från och med den 1 juli det år bidragstagaren fyller 20 år eller då denne har genomgått treårig gymnasieskola. Bidragen får inte lämnas om

anställningen på den nya orten kan anses som en flyttning mellan arbetsplatser inom samma företag. Bidrag kan även lämnas till den som avlagt yrkesexamen och söker anställning som ger legitimation.

Respenning

Villkor: Får lämnas till den som är eller riskerar att bli arbetslös och inte bedöms kunna få arbete på eller i närheten av hemorten och söker arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen eller skall delta i arbetsmarknadsutbildning på en ort där sysselsättningen är varaktigt god och som kan antas få stadigvarande arbete på eller nära utbildningsorten efter utbildningens slut. Även den som tar en tillfällig anställning i avvaktan på en anställning som motsvarar dennes utbildning, eller den som inför en driftsinskränkning begränsar inskränkningens verkningar genom att flytta, kan få respenning. Bidraget får även lämnas till den som har en kvalificerad yrkesutbildning och fått anställning vid ett företag som är berättigat till regionalpolitiskt företagsstöd, om arbetskraft med sådan utbildning inte kan erhållas på orten. Respenning gäller också vid återflyttning till hemorten inom ett år om det finns särskilda skäl och arbetstagaren får anställning på hemorten och denne fått resepenning vid flyttning till anställning som var avsedd att vara i minst sex månader. Ansökan om bidraget skall göras före resan eller flyttningen.

Ersättning: Gäller resa och uppehålle vid sökanderesa, tillträdesresa och hushållsmedlemmars flyttning till anställnings- eller utbildningsorten. Vid återflyttning ersätts återresa till hemorten. Ersättning för bohagstransport lämnas för anställning som beräknas vara minst sex månader eller för arbetsmarknadsutbildning på annan ort, om bidragstagaren har fått bostad där. Motsvarande gäller vid återflyttning. Kostnader för resa och uppehålle ersätts om de överstiger 50 kronor. Kostnader för billigaste färd sätt ersätts. Resa med flyg eller egen bil kan ersättas om det är motiverat med hänsyn till tidsvinsten eller av andra särskilda skäl.

Starthjälp

Villkor: Lämnas till den som är arbetslös och genom den offentliga arbetsförmedlingen fått anställning på en ort dit det inte är möjligt att resa dagligen från hemorten. Bidraget lämnas inte om arbetsgivaren betalar traktamente på grund av flyttningen i samband med nyanställningen, om anställningen beräknas vara kortare tid än sex månader eller om anställningen är den första efter avslutad utbildning, annan än arbetsmarknadsutbildning. Ansökan om bidraget skall göras innan anställningen tillträds.

Ersättning: 10 000 kronor som betalas ut i samband med att anställningen tillträds. Bidraget får endast lämnas en gång för varje arbetssökande under en tvåårsperiod. Starthjälp skall återbetalas om arbetstagaren är orsak till att anställningen upphör inom tolv månader.

Medflyttandebidrag

Villkor: Bidraget får lämnas till arbetsgivare när denne anställer en familjemedlem som flyttar tillsammans med en arbetstagare som tillträder en anställning på annan ort om familjemedlemmen inte kan få arbete utan att bidrag lämnas och arbetsplatsen är belägen i Värmlands, Dalarnas, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller

Norrbottnens län samt i vissa kommuner i Älvsborgs, Västmanlands och Örebro län. Anställningen skall erbjudas av den offentliga arbetsförmedlingen och vara minst sex månader.

Ersättning: 50 procent av den totala lönekostnaden under högst 24 månader.

Pendlingsstöd

Villkor: Bidraget lämnas till den som är arbetslös och genom den offentliga arbetsförmedlingen fått anställning på en ort dit resekostnaden överstiger den kostnad som lokalt finns för normalt pendlingsavstånd. Bidraget lämnas inte om arbetsgivaren betalar traktamente på grund av flyttningen i samband med nyanställningen, om anställningen beräknas vara kortare tid än sex månader eller om anställningen är den första efter avslutad utbildning, annan än arbetsmarknadsutbildning. Ansökan om bidraget skall göras innan anställningen tillträds.

Ersättning: Högst 1 200 kronor i månaden under sex månader. Bidraget lämnas endast en gång under en tvåårsperiod.

15. Inlösen av egnahemsfastigheter och bostadsrätter

Förordning (1987:408) om inlösen av egnahemsfastigheter och bostadsrätter

Beskrivning: Inlösen av egnahemsfastigheter och bostadsrätter i vissa delar av landet av arbetsmarknadsskäl.

Villkor: En fastighet eller bostadsrätt belägen i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län får lösas in om ägaren eller en hushållsmedlem, trots ingående prövning av arbetsförmedlingen, inte kan få arbete i eller nära bostadsorten i en sådan omfattning att hushållets försörjning är tryggad och hushållet på grund av detta måste flytta till en annan del av landet och ägaren inte kan sälja fastigheten eller bostadsrätten.

Ersättning: En fastighet inlöses med det belopp som motsvarar det senaste taxeringsvärdet. Om fastigheten förvärvats inom tre år före ansökan och till ett lägre pris än taxeringsvärdet, skall inköpspriset vara inlösenvärdet. Då en fastighet är belånad till ett belopp som överstiger taxeringsvärdet får fastigheten lösas in med ett belopp som motsvarar kvarvarande skuld. Bostadsrätt löses in med det belopp innehavaren har betalat för bostadsrätten. Om detta pris väsentligt avviker från marknadsvärdet för liknande lägenheter på orten får inlösen ske med annat belopp. Länsarbetsnämnden förvaltar och säljer inlösta fastigheter och bostadsrätter. Dessa skall säljas på så fördelaktiga villkor som möjligt.

6. Särskilda åtgärder för arbetshandikappade

Under utgiftsområde UO14, Arbetsmarknad och arbetsliv finns anslaget A3, Särskilda åtgärder för arbetshandikappade. Nedan återfinns även Samhall som har ett eget anslag under UO14, nämligen B5, Bidrag till Samhall. Anslaget i budgeten 1997 för Särskilda åtgärder för arbetshandikappade uppgick till 6,5 miljarder kronor och anslaget till Samhall uppgick till 4,4 miljarder kronor.

1. Bidrag till arbetshjälpmedel, arbetsbiträde, näringshjälp och resekostnader

Förordning (1987:409) om bidrag till arbetshjälpmedel m m

Arbetshjälpmedel

Beskrivning: Bidrag till arbetsgivare och funktionshindrad för köp eller hyra av arbetshjälpmedel som krävs för att funktionshindrade skall kunna utföra sina arbetsuppgifter, samt expertundersökningar för detta ändamål och reparation av hjälpmedlet.

Villkor: Gäller funktionshindrade som anställs, inskrivna vid arbetsmarknadsinstitut, deltar i arbetslivsutveckling eller arbetsplatsintroduktion, samt funktionshindrade ungdomar vid praktisk arbetslivsorientering. Även bidrag för funktionshindrade företagare eller fria yrkesutövare samt tal- och punktskriftslitteratur vid arbetsmarknadsutbildning för synskadade, kan komma i fråga.

Ersättningstid: För behov som framkommer inom tolv månader från anställningsdagen eller den tid någon av de ovan nämnda åtgärderna pågår. Längst till och med månaden då den funktionshindrade fyller 65 år.

Ersättning: Bidrag lämnas för hela kostnaden om hjälpmedlet saknar värde för någon annan än den funktionshindrade. I annat fall lämnas bidrag med halva kostnaden. Arbetsgivaren och den funktionshindrade kan vardera få bidrag med högst 50 000 kronor. Bidrag till datorbaserade hjälpmedel samt tal- och punktskriftslitteratur får dock beviljas med ett högre belopp. Bidraget skall betalas tillbaka om hjälpmedlet inte längre används till avsett ändamål. Blir den funktionshindrade arbetsoförmögen kan återbetalningsplikten ske genom att hjälpmedlet återlämnas till AMV.

Arbetsbiträde

Beskrivning: Bidrag till arbetsgivare för arbetsbiträde åt en svårt funktionshindrad för utgifter som väsentligt överstiger vad som kan anses normalt för befattningen eller verksamheten.

Villkor: Gäller funktionshindrade som anställs eller är anställda, deltar i arbetsplatsintroduktion, inskrivna vid arbetsmarknadsinstitut och funktionshindrade ungdomar vid praktisk arbetslivsorientering, samt för funktionshindrade företagare eller fria yrkesutövare. Bidrag får inte lämnas för arbetstagare där lönebidrag lämnas eller om arbetstagaren sysselsätts i skyddat arbete eller har beviljats utbildning i företag.

Ersättningstid: Längst till och med månaden då den funktionshindrade fyller 65 år.

Ersättning: Högst 50 000 kronor per år.

Näringshjälp

Beskrivning: Bidrag till funktionshindrad för anskaffning av arbetsmaskin eller verktyg eller annan kostnad för att starta egen näringsverksamhet.

Villkor: Bidraget lämnas till funktionshindrad som inte utan arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan få ett lämpligt arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Verksamheten skall antas utgöra ett viktigt tillskott till försörjningen. Gäller även då flera funktionshindrade startar gemensam verksamhet. Bidraget kan kombineras med vanligt starta eget-bidrag.

Ersättningstid: Längst till och med månaden då den funktionshindrade fyller 65 år.

Ersättning: Högst 60 000 kronor. Bidraget skall betalas tillbaka om rörelsen läggs ned eller säljs.

Resekostnader

Beskrivning: Bidrag till funktionshindrad deltagare i arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering som avser kostnader för resor och uppehålle.

Villkor: Bidraget gäller studieresor och dagliga resor. Om utbildningen är förlagd till ort som innebär att avståndet till ordinarie bostad överstiger rimligt pendlingsavstånd, kan även ersättning för uppehålle lämnas samt ledsagare om så behövs.

Ersättningstid: Utbildningstiden.

Ersättning: Kostnader för dagliga resor som överstiger 300 kronor per månad ersätts. För studier på annan ort ersätts kostnader för resa och uppehålle om de överstiger 50 kronor. Traktamente för ledsagare lämnas med högst 100 kronor per dag. Flerdagsförrättningar ersätts med högst 200 kronor per dag.

2. Ersättning med otraditionella medel

Regleringsbrev för budgetåret 1997 avseende Arbetsmarknadsverket

Regleringsbrevet anger att AMS under budgetåret 1997 får bekosta otraditionella insatser som motiveras av arbetsmarknadsskäl och som inte ryms inom ordinarie regelverk och som inte ändrar villkoren i dessa. I första hand skall dessa insatser avse särskilt anordnad sysselsättning för personer med svårare funktionshinder och syfta till att öka möjligheterna för dessa personer att få arbete. Medlen skall användas så att sysselsättningseffekten blir minst samma som motsvarande lönebidrag skulle gett. Bidraget får inte ges till verksamheter som snedvrider konkurrensförutsättningarna i förhållande till marknadsutsatta verksamheter.

3. Lönebidrag*

Förordning (1991:333) om lönebidrag

Mål: Andelen övergångar från anställning med lönebidrag för arbetshandikappade till icke subventionerat arbete på den reguljära arbetsmarknaden skall uppgå till minst tre procent under budgetåret 1997.

Beskrivning: Bidrag till arbetsgivare för nyanställning av arbetshandikappad. (Fram till den 31 december 1997 beviljas bidraget även om en arbetshandikappad riskerar att förlora anställningen och bli långtidsarbetslös på grund av personalneddragningar eller omstrukturering av verksamheten. Alternativt kan lönebidrag under denna period lämnas till stödperson till en arbetshandikappad arbetstagare under introduktion och träning på arbetsplatsen och för att kunna utföra arbetet. Även personer utan handikapp som fyllt 60 år och är långtidsarbetslösa, lokalt bundna och erhåller arbetslöshetsersättning, kan bidrag lämnas, om deras sysselsättningssituation inte kan lösas på annat sätt.) Åtgärden infördes ursprungligen 1980, för icke handikappade 1995.

Villkor: Arbetsförmedlingen anvisar arbetstagare och bedömer om arbetsuppgifter och arbetsförhållanden är lämpliga.

Ersättningstid: Högst fyra år. (För stödperson ett år). Bidraget kan förlängas utifrån den anställdes arbetsförmåga och möjligheten att övergå till en anställning utan lönebidrag. Bidrag lämnas längst till och med månaden innan den anställda fyller 65 år. Bidrag får inte lämnas för arbetstagare som är anställd inom Samhall eller är anställd på en arbetsplats för beredskapsarbete eller annan tillfällig arbetsplats som inte ingår i en myndighets ordinarie organisation.

Ersättning: Högst 80 procent av lönekostnaden. Högst 90 procent av lönekostnaden om nyanställning sker i en allmännyttig organisation då en arbetshandikappad person anvisas av länsarbetsnämnden och arbetet uppfyller vissa krav ifråga om utveckling, rehabilitering och arbetsmiljö. Till andra arbetsgivare än allmännyttiga organisationer lämnas ersättning med högst 60 procent av den bidragsgrundande inkomsten¹⁰. Månadslön över 13 700 kronor är inte bidragsgrundande. Bidragsgrundande lönekostnad är bruttolön inklusive sjuklön och semesterlön samt sociala avgifter och avtalsenliga försäkringar. Lön och andra anställningsförmåner ska följa kollektivavtal eller motsvarande inom branschen. Om lönebidrag och bidrag till arbetsbiträde lämnas samtidigt, får bidragen tillsammans inte överstiga lönekostnaden för den anställda.

4. Samhallgruppen*

Förordning (1987:405) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Mål: Samhall har till uppgift att anordna, leda och samordna verksamhet som bedrivs inom koncernen för att ge meningsfullt och utvecklande arbete åt arbetshandikappade där behoven finns. Arbetet skall så långt som möjligt vara utformat så att det tillvaratar och utvecklar den anställdes kunskaper, färdigheter och intressen och syfta till att stärka den anställdes möjligheter till att få ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Samhall skall uppnå ett

¹⁰ Enligt regleringsbrev 97 06 19

sysselsättningsmål för arbetshandikappade anställda om minst 31,9 miljoner arbetstimmar. Rekryteringen skall till minst 40 procent ske från de prioriterade grupperna, d v s utvecklingsstörda, psykiskt sjuka och flerhandikappade. Minst 3 procent av de anställda arbetshandikappade skall under verksamhetsåret övergå till reguljärt arbete. Verksamheten skall bedrivas med ökad affärsmässig effektivitet och högt resursutnyttjande så att statens ersättning successivt kan trappas ned.

Beskrivning: Stiftelsen Samhällsföretag blev 1980 huvudman för skyddat arbete och hemarbete. Stiftelsen bytte 1987 namn till Samhall och ombildades 1992 till aktiebolag. Samhall är en helstatlig koncern med Samhall AB som moderbolag.

Villkor: Arbetsförmågan så nedsatt att annat arbete inte kan komma ifråga

Ersättningstid: Tillsvidareanställning av de arbetshandikappade (till dess att eventuell övergång till reguljärt arbete sker).

Ersättning: Enligt kollektivavtal. Cirka 80-90 procent av marknadslönerna för att underlätta övergång till reguljärt arbete. Samhall erhåller ersättning från staten för de merkostnader koncernen har jämfört med andra företag (t ex lokalisering där behoven finns, mångfalden affärer, teknisk anpassning, fler arbetsledare och anpassad arbetstakt).

5. Skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare* (OSA)

Förordning (1985:276) om statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare

Beskrivning: Bidrag till offentliga arbetsgivare (statliga myndigheter) för skyddat arbete för arbetslösa med socialmedicinskt handikapp, funktionshindrade eller som på grund av långvarig och svår psykisk sjukdom inte kommit in på arbetsmarknaden eller varit borta från den under en längre tid.

Villkor: Arbetet får inte avse industriell tillverkning. Arbetsförmedlingen anvisar arbetstagare och bedömer om arbetsuppgifter och arbetsförhållanden är lämpliga. Länsarbetsnämnden skall regelbundet pröva om den anställda kan övergå till en anställning med eller utan lönebidrag.

Ersättningstid: Bidrag lämnas längst till och med månaden innan den anställda fyller 65 år.

Ersättning: Bidraget uppgår till högst 100 procent av lönekostnaden. Månadslön över 13 700 kronor är inte bidragsgrundande. Bidragsgrundande lönekostnad är bruttolön inklusive sjuklön och semesterlön samt sociala avgifter och avtalsenliga försäkringar. Lön och andra anställningsvillkor ska följa kollektivavtal eller motsvarande.

7. Sammanfattning av de arbetsmarknadspolitiska målen

Arbetsmarknadspolitikens uppgift

- Främja tillväxt och sysselsättning
- Öka flexibiliteten på arbetsmarknaden
- Bryta de obalanser som kan finnas på olika delarbetsmarknader
- Motverka inflationsdrivande flaskhalsar
- Stärka arbetskraftens kompetens
- Förebygga segregation och permanent utslagning av personer från arbetslivet
- Bidra till trygghet för arbetstagarna vid omställningssituationer
- Arbetslinjen och kompetenslinjen skall hävdas
- Verka för en effektiv arbetsmarknad
- Underlätta för arbetssökande att få lämpligt arbete genom arbetsförberedande åtgärder
- Påverka efterfrågan på arbetskraft genom sysselsättningsskapande åtgärder
- Fördela och utforma de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna utifrån lokala förutsättningar och behov
- Verka för kvinnors och mäns lika rätt till arbete på lika villkor och motverka en könsuppdelad arbetsmarknad
- Värna om de svaga gruppernas ställning på arbetsmarknaden. Särskild uppmärksamhet skall ges åtgärder för att främja anställning av äldre och arbetshandikappade och för att underlätta för handikappade att behålla ett arbete.

Övergripande mål för Arbetsmarknadsverket

Vakanstiderna för lediga platser skall hållas nere.

- De arbetssökande skall snabbt få lämpligt arbete.
- Lediga platser skall snabbt tillsättas med lämpliga arbetssökande.
- AMV skall inhämta och sprida saklig information som har betydelse för de arbetssökande och arbetsgivarna.

- AMV skall ställa krav på aktivt arbetssökande.
- AMV skall verka för att de arbetssökande skaffar sig sådan utbildning och erfarenhet som krävs för att de hela tiden skall vara anställningsbara och kan konkurrera om de lediga arbeten som finns.
- De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall stimulera till en ökad rörlighet på arbetsmarknaden.
- De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall medverka till att bryta eventuella obalanser på olika delarbetsmarknader.

Långtidsarbetslösheten skall minskas.

- En arbetslös person som inte direkt kan få arbete skall i första hand erbjudas en utbildning eller annan lämplig åtgärd i syfte att personen skall få ett reguljärt arbete.
- Långa perioder av arbetslöshet med passivt kontantstöd skall motverkas.
- Långtidsarbetslösa skall tydligare prioriteras till åtgärder.
- Tillflödet av nya långtidsarbetslösa skall förhindras.

Motverka långa tider utan arbete

- Den sammanlagda inskrivningstiden ska göras så kort som möjlig.
- Individuella handlingsplaner skall upprättas för de som riskerar långtidsarbetslöshet.
- Arbetsmarknadspolitiska åtgärder som underlättar för de arbetslösa att snabbt återgå till arbete på den reguljära arbetsmarknaden skall prioriteras.
- Riskerna för konkurrenssnedvridningar och undanträngningseffekter skall vid beslut om arbetsmarknadspolitiska åtgärder alltid beaktas och kraftfullt motverkas.

Verksamhetsmål (volymmål)

- Lämpliga sökande skall anvisas till minst 88 procent av platserna som anmäls till den offentliga arbetsförmedlingen.
- Antalet långtidsarbetslösa skall vara mindre än 100 000 personer i genomsnitt per månad.
- Antalet långtidsinskrivna som inte haft reguljärt arbete under de två senaste åren skall vara högst 120 000 personer i genomsnitt per månad.

- I genomsnitt 207 000 personer per månad skall ta del av arbetsmarknadspolitiska åtgärder och yrkesinriktad rehabilitering.
- Minst 26 000 personer i genomsnitt per månad av deltagarna i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall vara arbetshandikappade.
- Minst 50 000 personer i genomsnitt per månad skall ges sysselsättning i särskilda åtgärder för arbetshandikappade.
- För att förhindra missbruk och effektivisera försäkringssystemet ska AMS tillsyn av arbetslöshetskassorna prioriteras. Minst 4 000 ersättningsärenden skall granskas under året.

Åtgärdsspecifika mål

De flesta arbetsmarknadspolitiska åtgärder har inte getts något explicit mål eller syfte, utan ses som medel för att verkställa arbetsmarknadspolitiken. Detta är en medveten koncentration på få väldefinierade mål och en strävan att öka det lokala inflyandet vid implementeringen av politiken. De ovan angivna målen gäller således för samtliga åtgärder. Här nedan återges mål för en specifik åtgärd i de fall då detta ändå angivits i förordningen, AMS föreskrifter eller AMS allmänna råd om tillämpningen av förordningen.

- *Arbetslivsutveckling:* Att ge den arbetslöse möjlighet till aktiviteter och utveckling samt stärka och bibehålla kontakten med arbetslivet. Att förhindra utförsäkring.
- *Datortek:* Att stärka de arbetslösas ställning på arbetsmarknaden dels genom att de lär sig använda informationsteknik och tränas i olika data program, dels genom att de deltar i arbetsmarknadsinriktade projekt som syftar till att öka deras möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.
- *Kommuners ansvar för ungdomar:* Verksamheten skall särskilt motverka långtidsarbetslöshet bland ungdomar. Avtalen skall innehålla individinriktade program som syftar till utbildning eller till att ungdomars inträde på den reguljära arbetsmarknaden förbereds eller underlättas.
- *Offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa:* Att stärka kompetensen hos de äldre arbetslösa genom en aktiv kontakt med arbetslivet i syfte att öka möjligheterna att få ett arbete. Åtgärden avser även att höja kvaliteten i anordnarens verksamhet, genom att ta tillvara den erfarenhet och kompetens som äldre arbetslösa har. Arbetsuppgifterna får inte tränga undan ordinarie verksamhet.
- *Utbildningsstöd:* Att den anställde skall kunna tillgodogöra sig ny teknik, förbättra användningen av befintlig teknik eller utföra nya arbetsuppgifter.
- *Yrkesinriktad rehabilitering och AMI:* Arbetslösa som behöver yrkesinriktad rehabilitering ska kunna finna, få och behålla ett arbete, i första hand på den reguljära arbetsmarknaden.

- *Lönebidrag:* Andelen övergår från anställning med lönebidrag för arbetshandikappade till icke subventionerat arbete på den reguljära arbetsmarknaden skall uppgå till minst tre procent under budgetåret 1997.
- *Samhallgruppen:* Samhall Aktiebolag har som uppgift att anordna, leda och samordna verksamhet som bedrivs inom koncernen för att ge meningsfullt och utvecklande arbete åt arbetshandikappade där behoven finns. Arbetet skall så långt som möjligt vara utformat så att det tillvaratar och utvecklar den anställdes kunskaper, färdigheter och intressen och syfta till att stärka den anställdes möjligheter till att få ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Samhall skall under budgetåret 1997 uppnå ett sysselsättningsmål för arbetshandikappade anställda om minst 31,9 miljoner arbetstimmar. Minst 40 procent av anvisningarna av arbetshandikappade till Samhall skall ske från de prioriterade grupperna. Minst 3 procent av de anställda arbetshandikappade skall under verksamhetsåret övergå till reguljärt arbete. Verksamheten skall bedrivas med ökad affärsmässig effektivitet och högt resursutnyttjande så att statens ersättning successivt kan trappas ned.

8. Viktigare förändringar den 1 januari 1998

Nya arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Anställningsstöd ("individuellt anställningsstöd")

Förordning (1997:1275) om anställningsstöd

Ersätter åtgärderna annat beredskapsarbete, rekryteringsstöd och vikariatsstöd fr o m 1 januari 1998.

Mål: Stimulera anställningar av personer som har svårigheter att få ett reguljärt arbete

Beskrivning: Anställningsstöd till arbetsgivare för anställning av långtidsarbetslösa.

Villkor: Arbetstagaren skall minst tolv månader omedelbart före anvisning till åtgärden varit anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen. Sökande får anvisas från och med den 1 juli det år de fyller 20 år. Under kalenderåret 1998 får ungdomar under 25 år som inte uppfyller dessa krav, anställas med anställningsstöd förutsatt att de under minst 90 dagar omedelbart före anvisningen varit anmälda hos den offentliga arbetsförmedlingen eller om de efter fullbordad yrkesutbildning inom gymnasieskolan anställs för färdigutbildning till ett yrke. I särskilda fall kan även sökande som inte betraktas som långtidsarbetslösa på grund av att de deltagit i en åtgärd anställas med anställningsstöd, samt sökande som haft en kortare anställning som inte kan anses ha stärkt deras ställning på arbetsmarknaden.

Länsarbetsnämnden anvisar sökande. Innan detta sker skall nämnden samråda med arbetstagarparten på den aktuella arbetsplatsen.

Arbetsgivaren skall under bidragstiden ge arbetstagaren praktisk eller teoretisk utbildning.

Anställningsstöd får ej lämnas om uppsägningar på grunda av arbetsbrist skett på den aktuella driftsenheten hos arbetsgivaren inom den senaste niomånadersperioden. Anställningsformen kan vara såväl tillsvidareanställningar som provanställningar och andra tidsbegränsade anställningar. I branscher med säsongsarbete får anställningsstöd endast lämnas vid tillsvidareanställningar eller vid anställning som varar längre än den normala säsongen.

Omfattningstid: Högst sex månader. I verksamhet som innebär investeringar kan tiden förlängas till högst tolv månader.

Ersättning: 50 procent av lönekostnaden, dock högst 350 kronor per dag. Bidragsgrundande lönekostnad är kontant bruttolön inklusive sjuklön och semesterersättning samt sociala avgifter. Endast lönekostnader för normal veckoarbetstid är bidragsgrundande.

Generationsväxling

Förordning (1997:1227) om generationsväxling

Mål: Att ge yngre långtidsarbetslösa möjlighet att komma in på arbetsmarknaden genom frivillig avgång av äldre arbetskraft.

Beskrivning: Ersättning till äldre arbetstagare som helt eller delvis lämnar sin anställning.

Villkor: Arbetstagaren skall ha fyllt 63 år och haft sammanhängande anställning i minst två år före generationsväxlingen. Den arbetstid som lämnats får inte ställas till arbetsmarknadens förfogande eller användas till att bedriva egen näringsverksamhet. Arbetsgivaren skall istället anställa en eller flera yngre personer som fyllt 20 år men inte 35 år. Ansökan sker hos länsarbetsnämnden som även anvisar sökande och godkänner anställningen. Anställningen skall ske inom samma driftsenhet och omfatta samma arbetstid. Om någon annan anställd har företrädesrätt till anställningen får generationsväxling inte göras.

Omfattningstid: Längst till och med månaden före den då arbetstagaren fyller 65 år. Ansökan om generationsväxling kan göras under tiden den 1 januari – den 31 augusti 1998.

Ersättning: Tre fjärdedelar ersätts av staten och en fjärdedel av arbetsgivaren. Till arbetstagare som lämnar en heltidsanställning lämnas ersättning med 80 procent av den inkomst som var sjukpenninggrundande omedelbart före avgången, dock högst 14 400 kronor per månad (regleras med basbeloppet). Om rätt till delpension går förlorad på grund av generationsväxling skall ersättningen ökas med ett belopp motsvarande delpensionen.

IT-utbildning

Förordning (1997:1159)

Mål: Att ge yrkeskompetens för bristyrken inom IT-näringen.

Beskrivning: Arbetsmarknadsutbildning i informationsteknik (IT) för arbetslösa samt anställda som behöver förnya sin kompetens eller byta arbetsuppgifter. Utbildningen upphandlas genom offentlig upphandling.

Villkor: Arbetslösa deltagare skall söka arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen. Anställda deltagare skall av arbetsgivaren garanteras bibehållna anställningsförmåner. Utbildningen får beviljas från och med den 1 juli det år den sökande fyller 20 år. Av det totala antalet deltagare skall minst 75 procent vara arbetslösa. Vid beslut skall speciell hänsyn tas till kvinnor, invandrare och arbetshandikappade. Samtliga sökande skall genomgå ett urvalstest med godkänt resultat för att komma ifråga till utbildningen. Ansökan till utbildningen görs hos länsarbetsnämnden som också beslutar om deltagande.

Omfattningstid: Den tid utbildningen pågår (snittiden är beräknad till 26 veckor). Utbildningen anordnas under perioden den 1 december 1997 – den 31 december 1999.

Ersättning: Deltagare har rätt till utbildningsbidrag motsvarande arbetslöshetsersättning, dock lägst 240 kronor per dag förutsatt att villkoren för ersättning vid arbetslöshet är uppfyllda eller att den sökande blivit utförsäkrad. I annat fall lämnas ersättning med 103 kronor per dag.

Kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år ("utvecklingsgaranti")

Lag (1997:1268) om kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år

Förordning (1997:1278) om kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år

Mål: Utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv och stärka möjligheterna att komma in på arbetsmarknaden eller på fortsatt utbildning.

Beskrivning: Kommunalt åtagande, initierat av arbetsförmedlingsnämnden, för att sysselsätta arbetslösa ungdomar.

Villkor: Åtgärden gäller ungdomar, från den 1 juli det år de fyller 20 år till dess att de fyller 25 år, som står till arbetsmarknadens förfogande och inom 90 dagar från det att anmälan gjorts hos den offentliga arbetsförmedlingen inte kunnat erbjudas något arbete, reguljär utbildning eller lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Kommunen är skyldig att inom tio dagar ordna en aktiverande och utvecklande insats på heltid.

Omfattningstid: Högst tolv månader. Kommunen kan anvisa en ny utvecklingsinsats först efter att deltagaren under tre månader efter avslutad insats prövat sina möjligheter att få ett arbete eller påbörja en reguljär utbildning.

Ersättning: Utbildningsbidrag motsvarande ersättning från grundförsäkring eller inkomstbortfallsförsäkring, dock lägst 240 kronor per dag under förutsättning att villkoren för ersättning vid arbetslöshet är uppfyllda eller att deltagaren blivit utförsäkrad. Kommunen skall ersätta deltagare som, då åtgärden påbörjas, uppbär försörjningsstöd (socialbidrag) med ett belopp som motsvarar försörjningsstödet. Kommunen skall ersätta deltagare som vare sig erhåller utbildningsbidrag eller försörjningsbidrag med 1967 kronor per månad. De två ersättningarna från kommunen betecknas utvecklingsersättning. Kommunen ersätts av staten för försörjningen av de ungdomar som inte erhåller vare sig arbetslöshetsersättning eller socialbidrag. Kommunen ersätts även för kostnader för aktivering av ungdomarna.

Andra förändringar

Ersättning från arbetslöshetskassa kallas numera inkomstbortfallsförsäkring enligt lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och förordning (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring, och uppgår till lägst 240 kronor per dag och högst 580 kronor per dag. Villkoren för medlemsinträde i arbetslöshetskassa har skärpts. Utöver det tidigare villkoret att i genomsnitt förvärvsarbeta 17 timmar per vecka, krävs nu att under en sammanhängande period av fem veckor ha arbetat minst fyra veckor (lag (1997:239) om arbetslöshetskassor).

KAS kallas numera grundförsäkring och återfinns i lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och förordning (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring, och uppgår till 240 kronor per dag.

Arbetsplatsintroduktion. Finansieringsbidraget är höjt från 2000 kronor till 3000 kronor per månad. För unga arbetshandikappade och kortare praktik i vägledningssyfte är bidraget oförändrat (arbetsgivaren betalar inget bidrag), medan arbetsgivaren nu betalar 1000 kronor per månad för invandrare och övriga arbetshandikappade

Beredskapsarbete. Anordnas nu endast i form av resursarbete. Bidraget till deltagare höjt från 620 kronor till 638 kronor per dag.

Interpraktikstipendier. Stipendier söks hos Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling. Även ungdomar som omfattas av lagen om kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år kan beviljas stipendier samt, i vissa fall, ungdomar som inte

betraktas som långtidsarbetslösa på grund av att de deltagit i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd eller varit tillfälligt anställda utan att deras ställning på arbetsmarknaden stärkts

Starta-eget bidrag. Förlängt utbildningsbidrag under högst sex månader kan beviljas arbetslösa invandrare under förutsättning att de under minst sex månader varit arbetslösa och anmälda som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen och att förlängt bidrag anses nödvändigt för företagets överlevnad och lönsamhet samt den påbörjade företagsamheten bedöms vara enda möjligheten till försörjning.

Utbildningsbidrag. Lägsta ersättningsbelopp höjt från 230 kronor till 240 kronor och högsta ersättningsbelopp höjt från 564 kronor per dag till 580 kronor per dag. Innefattar numera även bidrag till deltagare i verksamhet enligt kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år.

Utbildningsstöd. Villkoret för högsta ersättning (20 000 kronor) är ändrat från att gälla per vikarie till att gälla per anställd.

Lönebidrag. Långtidsarbetslösa över 60 år har ej längre möjlighet att erhålla lönebidrag.